

УДК 657.6

А. П. Макаренко,

д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку, аналізу оподаткування та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

Д. В. Ахмєдова,

магістрант, Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ КОРОТКОСТРОКОВОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

A. Makarenko,

Doctor of Economics, professor of Accounting and Auditing Department of Zaporizhzhia State Engineering Academy

D. Akhmedova,

master of Zaporizhzhia State Engineering Academy

IMPROVING OF AUDIT OF CURRENT RECEIVABLES

Авторами статті досліджено основи проведення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості на підприємствах. У статті розроблені: план, програма аудиту та робочі документи аудитора для перевірки короткострокової дебіторської заборгованості. Запропонована методика проведення аудиту надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку короткострокової дебіторської заборгованості на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку короткострокової дебіторської заборгованості, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит та підвищити фінансову безпеку підприємства.

The authors of the article consider the bases of the use of audit of current receivables in enterprises. The article include: plan, audit program and auditor's working papers to verify of current receivables. The proposed audit methodology will allow the auditor to cover all aspects of audit of current receivables at the enterprise, to investigate the correctness, timeliness, legality for reflection in the audit of current receivables, to detect violation in a timely manner to conduct a quality audit and to increase the financial security of the enterprise.

Ключові слова: аудит, дебіторська заборгованість, короткострокова дебіторська заборгованість, план аудиту, програма аудиту, робочий документ аудитора.

Key words: audit, receivables, current receivables, audit plan, audit program, working auditor document.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У процесі діяльності підприємство не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг тощо. У зв'язку із цим у нього виникає дебіторська заборгованість. Різке збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах поряд зі скороченням матеріальних запасів значно погіршує фінансовий стан підприємств.

Виникає необхідність в чіткій організації контролю короткострокової дебіторської заборгованості на підприємствах з метою їх ефективного та стабільного функціонування. Достовірна, точна інформація та ефективне

управління короткостроковою дебіторською заборгованістю здатне підвищити рівень рентабельності та прибутковості підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у розвиток теоретичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку та аудиту зробили такі вітчизняні вчені, як: Бутинець Ф.Ф. [2], Макаренко А. П. [4—11, 20], Мєліхова Т.О. [12—17], Кулаковська Л.П. [3], Огічук М.Ф. [18], Бєскоста Г.М. [1], Подмєшальська Ю.В. [5; 19] та інші. Однак питання удосконалення методики проведення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості розкрито недостатньо і потребує подальшого

Таблиця 1. Тест контролю короткострокової дебіторської заборгованості

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
1	Чи ведеться контроль виконання договорів?				
2	Чи ведеться в хронологічному порядку реєстрація договорів на реалізацію продукції (робіт, послуг)?				
3	Чи перевіряються рахунки виписані клієнтам відповідною особою перед відвантаженням?				
4	У випадку виходу у відпустку співробітника, в обов'язок якого входить робота з дебіторською заборгованістю, йому призначають заступника?				
5	Чи обмежений доступ до комп'ютеризованих записів дебіторської заборгованості?				
6	Чи попередньо пронумеровані документи на відвантаження?				
7	Чи належно ведеться перевірка послідовності рахунків-фактури?				
8	Адекватність резерву на покриття сумнівних боргів по рахунках періодично оцінюється відповідною особою?				
9	Чи використовуються затверджені преїскуранти для виставлення рахунків?				
10	Чи складаються відповідною особою переліки рахунків дебіторів з розбивкою по термінах оплати?				
11	Виписки по банківському рахунку розносить особа, що не пов'язана з обліком дебіторської заборгованості?				
12	Чи перевіряються виписані рахунки клієнтам відповідною особою перед відвантаженням?				
13	Відвантажені кількості звіряються з кількостями, за якими виставляються рахунки-фактури?				
14	Чи класифікується дебіторська заборгованість за термінами оплати, чи перевіряється на повноту і точність відповідною особою?				
15	Скарги замовників і питання, які пов'язані з виставленням рахунків-фактур контролюються і вирішуються вчасно?				
16	Чи регулярно ведеться і перевіряється журнал замовлень для обліку не відвантажених замовлень?				
17	Рахунки-фактури: - порівнюються зі схваленими замовленнями на продажі? - порівнюються з документацією по відвантаженню? - перераховуються на арифметичну точність? - погоджуються з затвердженими преїскурантами?				
18	Записи в журналі реєстрації виписки рахунків періодично порівнюються з документами на відвантаження?				
19	Сумарні підсумки рахунків-фактур підводяться і порівнюються з записом в журналі?				
20	Чи перевіряється контролюючими органами дебіторська заборгованість на наявність актів перевірки: - внутрішніми; - зовнішніми				
21	Чи існує графік документообігу на відвантаження?				
22	Чи проводиться аналіз заборгованості за терміном позовної давності, що минув, на кінець кожного звітного місяця?				
23	Чи відповідна особа періодично порівнює фактичні продажі з плановими продажами і контролює суттєві різниці?				
24	Чи є на підприємстві Журнал реєстрації посвідчень на відрядження?				
25	Головний бухгалтер контролює повноту здачі повернутих підзвітних сум у касу? контролюється головним бухгалтером?				
26	Якими документами оформлюється видача коштів на відрядження: наказ про відрядження; посвідчення про відрядження; розрахунок (кошторис витрат); видатковий касовий ордер; авансовий звіт; інші?				
27	Чи всі підтверджуючі документи до авансового звіту надаються в оригіналі?				

Таблиця 2. План аудиту дебіторської заборгованості

№	Етапи	Аудиторські процедури	Виконавець	Період перевірки	Примітки
1		2	3	4	5
1	Підготовчий	Знайомство з підприємством клієнта, оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, суттєвості, планування аудиту короткострокової дебіторської заборгованості			
2	Основний	1. Проведення інвентаризації та перевірка результатів проведення інвентаризації короткострокової дебіторської заборгованості			
		2. Перевірка даних обліку за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»			
		3. Перевірка даних обліку за рахунком 38 «Резерв сумнівних боргів»			
		4. Перевірка даних обліку за рахунком 37 «Розрахунки з різними дебіторами»			
3	Заключний	Підготовка аудиторського висновку та складання аудиторського звіту			

Таблиця 3. Програма аудиту короткострокової дебіторської заборгованості

№	Аудиторські процедури	Мета	Аудиторські докази	Метод перевірки	Індекс робочого документу	Період	Виконавець
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Проведення інвентаризації короткострокової дебіторської заборгованості							
1	Проведення інвентаризації короткострокової дебіторської заборгованості	Перевірка стану інвентаризаційної роботи та результатів проведення інвентаризації	Акти звірки, результати інвентаризації	Документальна перевірка, зустрічна звірка, розрахунок	ДЗ-1		
2. Перевірка даних обліку за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»							
2.1	Звірка даних первинних документів з обліку короткострокової дебіторської заборгованості з даними Головної книги	Перевірити наявність і правильність первинних документів з обліку короткострокової дебіторської заборгованості, правильності розрахунків по короткостроковій дебіторській заборгованості та розрахунку резерву сумнівних боргів, проаналізувати склад дебіторів підприємства та виділити найбільш значні виходячі з суми заборгованості	Відомість, журнал, Головна книга	Документальна перевірка, Суцільний	ДЗ-2		
2.2	Перевірка синцювання операцій з відвантаження продукції, товарів		Накладні, товарні накладні, рахунки – фактури, платіжні доручення, відомість	Суцільний	ДЗ-3		
2.3	Перевірка правильності проведення, документального оформлення і відображення в обліку розрахунків з дебіторами		Журнали, Накладні, розрахунки, договори, розрахункові документи, виписки банку	Вибірковий	ДЗ-4		
2.4	Встановлення найбільших дебіторів і з'ясування строку погашення заборгованості		Накладні, виписки банку, рахунки-фактури	Вибірковий	ДЗ-5		
2.5	Перевірка джерела списання безнадійної заборгованості		Лист на списання представницьких витрат, Головна книга, баланс	Вибірковий	ДЗ-6		
3. Перевірка даних обліку за рахунком 38 «Резерв сумнівних боргів»							
3.1	Перевірка правильності нарахування резервів сумнівних боргів	Перевірити правильність оцінки дебіторської заборгованості і розрахунку величини резерву сумнівних боргів	Довідка та розрахунки з бухгалтерії	Оцінка, порівняння, розрахунок	ДЗ-7		
3.2	Перевірка кореспонденції рахунків по створенню резерву та списанню сумнівної заборгованості		Платіжні документи, відомість, журнал, Головна книга	Суцільний	ДЗ-8		
4. Перевірка даних обліку за рахунком 37 «Розрахунки з різними дебіторами»							
4.1	Перевірка правильності оформлення та наявності первинних документів з обліку розрахунків з різними дебіторами	Перевірити правильність оформлення та наявність первинних документів з обліку розрахунків з різними дебіторами, реальність операцій за розрахунками з різними дебіторами, дотримання правил видання авансів, оформлення документів, своєчасність повернення невитрачених сум	Дані актів звірки, договори, претензії, Головна книга	Вибірковий	ДЗ-9		
4.2	Перевірка відповідності отримання та цільового використання підзвітних сум		Квитанції, рахунки, виписки банку, авансовий звіт	Документальна, аналітична, суцільна	ДЗ-10		
4.3	Перевірка своєчасності повсякдення невитрачених коштів		Виписка банку, авансовий звіт	Документальна перевірка, вибірковий	ДЗ-11		
4.4	Перевірка на наявність у складі короткострокової дебіторської заборгованості виставлених претензій		Рішення судових органів, претензії, Головна книга	Документальна перевірка, вибірковий	ДЗ-12		

Таблиця 4. Звірка даних реєстрів обліку короткострокової дебіторської заборгованості з даними Головної книги ДЗ-2

Період	Первинний документ				Головна книга				Відхилення (+/-)
	№	Найменування документа	Дата	Сума, грн	№	Найменування документа	Дата	Сума, грн	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Таблиця 5. Робочий документ аудитора з перевірки санкціонування операцій з відвантаження продукції, товарів ДЗ-3

№	Дата	Дебітор	Найменування продукції, товарів, (робіт, послуг)	Ціна вказана у договорі	Реквізити документів на відвантаження продукції, товарів (робіт, послуг)	Ціна згідно з документами на відвантаження продукції, товарів (робіт, послуг)	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8

дослідження для підвищення фінансової безпеки підприємства.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є удосконалення та розширення програми аудиту короткострокової дебіторської заборгованості з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою аудиту короткострокової дебіторської заборгованості є перевірка законності, достовірності виникнення та погашення короткострокової дебіторської заборгованості, її відповідність прийнятій обліковій політиці, достовірності залишків дебіторської заборгованості у фінансовій звітності [7].

Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. виділили основні завдання проведення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості: аналіз системи внутрішнього контролю короткострокової дебіторської заборгованості; перевірка визнання виниклої короткострокової дебіторської заборгованості; перевірка законності операцій та реальність короткострокової дебіторської заборгованості; перевірка створення резерву сумнівних боргів та правильність списання безнадійної дебіторської заборгованості; оцінювання стану внутрішнього контролю короткострокової дебіторської заборгованості [6, с. 125].

Основними джерелами інформації аудиту короткострокової дебіторської заборгованості мають бути:

- 1) наказ про облікову політику;
- 2) операції, пов'язані з виникненням, погашенням, відображенням короткострокової дебіторської заборгованості у фінансовій звітності;
- 3) первинні документи з обліку короткострокової дебіторської заборгованості;
- 4) матеріали попередніх перевірок;
- 5) матеріали інвентаризації короткострокової дебіторської заборгованості;
- 6) фінансова звітність [6, с. 125].

Перш ніж скласти план та програму аудиту розрахунків з покупцями і замовниками, аудитору необхідно вивчити та оцінити систему внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку. З метою встановлення якості стану контролю короткострокової дебіторської заборгованості аудитор проводить тестування, у процесі якого з'ясовує питання викладені у наступному документі (табл. 1) [7; 12; 17].

Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор складає план аудиту короткострокової дебіторської заборгованості (табл. 2) [4].

План аудиту — це документ, який зокрема, розглядає характер, час та обсяг аудиторських процедур, які повинні виконуватися працівниками аудиторської фірми для отримання достатніх та відповідних аудиторських доказів з метою зменшення аудиторського ризику до прийнято низького рівня [18].

Загальний план аудиту є документом організаційно-методологічного характеру, який містить основні етапи проведення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості в логічній послідовності.

Таблиця 6. Робочий документ аудитора з перевірки найбільших дебіторів ДЗ-5

Дебітор	Питома вага у складі дебіторської заборгованості, %	№ накладної (договору)	Дата виникнення заборгованості	Строк погашення заборгованості	Сума заборгованості, грн	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

Таблиця 7. Робочий документ аудитора з перевірки джерела списання безнадійної дебіторської заборгованості ДЗ-6

Дебітор	Сума дебіторської заборгованості, грн	Дата виникнення заборгованості	Записи, зроблені в обліку на списання	Підстава списання заборгованості	№ документу	Примітки
1	2	3	4	5	6	7

Таблиця 8. Робочий документ аудитора з перевірки на наявність у складі дебіторської заборгованості виставлених претензій ДЗ-12

Дебітор	Код рядка в реєстрі обліку	Сума заборгованості, грн	Дата виникнення заборгованості	Підстава виникнення заборгованості	Пред'явлена претензія на адресу дебітора	З них сума визнана дебітором
1	2	3	4	5	6	7

Для безпосереднього досягнення основної мети аудиту короткострокової дебіторської заборгованості, а також в задоволенні потреб споживачів в отриманні повної, достовірної, неупередженої та правдивої інформації щодо короткострокової дебіторської заборгованості підприємства аудитору потрібно перед проведенням процедури аудиту правильно обрати програму аудиту короткострокової дебіторської заборгованості.

Програма аудиту — це документ, який містить перелік аудиторських процедур у визначеній послідовності, за допомогою яких отримуються достатні та надійні аудиторські докази у відповідності до мети перевірки.

Аналізуючи програми аудиту відомих вчених нами запропоновано більш удосконалену програму проведення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості, яка дозволить аудитору більш детально та якісніше здійснювати процедуру проведення аудиту (табл. 3).

На кожному етапі проведення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості розглянуті якісні критерії аудиторської перевірки: наявність — А; правдивість — Б; права та зобов'язання — В; повнота — Г; вимірювання — Д; оцінку вартості — Е; подання і розкриття — Є [4; 7].

Для вирішення завдань аудиту короткострокової дебіторської заборгованості запропоновано використовувати наведені робочі документи аудитора, які, на думку авторів, стануть обґрунтованими доказами якісного аудиту розрахунків з дебіторами (табл. 4—7).

ВИСНОВКИ

Дослідження проблем обліку короткострокової дебіторської заборгованості в умовах економічної кризи набувають особливої уваги, що особливо впливає на процес аудиту, особливості його здійснення та формування підсумків, так як роль короткострокової дебіторської заборгованості дуже важлива для кожного підприємства, а їх аудит є значним етапом перевірки фінансової звітності підприємства.

Запропоновано удосконалену та розширену програму аудиторських процедур щодо аудиту короткострокової дебіторської заборгованості. Розроблена програма аудиту короткострокової дебіторської заборгованості дозволить аудиторам проводити більш якісну перевірку діяльності підприємств України, спрямовану на організацію та облік короткострокової дебіторської заборгованості, та дозволить надавати керівництву підприємства рекомендації щодо удосконалення та розширення контролю над обліком та рухом короткострокової дебіторської заборгованості підприємства.

Література:

1. Бескоста Г.М. Розробка концептуальних основ забезпечення контролю якості аудиту дебіторської заборгованості / Г.М. Бескоста // Ефективна економіка. — 2013. — № 9.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит: стан і тенденції розвитку в Україні та світі: монографія / Ф.Ф. Бутинець, Н.І. Петренко. — Житомир: ЖДТУ, 2003. — 408 с.

3. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: навч. посібник [для ВНЗ] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. — К.: Каравела, 2004. — 567 с.
4. Макаренко А.П. Аудит: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста; ЗДІА. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 184 с.
5. Макаренко А.П. Звітність підприємства: навчально-метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Ю.В. Подмешальська; ЗДІА. — Запоріжжя: ЗДІА, 2016. — 194 с.
6. Макаренко А.П. Організація і методика аудиту: навч.-метод. посібник. / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 124с.
7. Макаренко А.П. Розробка програми аудиту дебіторської заборгованості як засіб підвищення ефективності діяльності підприємства / А.П. Макаренко, І.В. Кузьменко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Вип. 1 (10). — Полтава: ПДАА. — 2015. С. 53-60.
8. Макаренко А.П. Розкриття сутності поняття "дебіторська заборгованість" / А.П. Макаренко, І.В. Кузьменко // Соціально-економічний розвиток / Матеріали ХХХІІ Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 18—19 січня 2016 р. — Т. 2. — К.: Науково-видавничий центр "Лабораторія думки", 2016. — С. 13—14.
9. Макаренко А.П. Удосконалення методичних підходів щодо проведення аудиту фінансових результатів підприємства / А.П. Макаренко, Д.С. Кабанен // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Вип. 1 (8). — Т. 2. — Полтава: ПДАА. — 2014. — С. 88—95.
10. Макаренко А.П. Удосконалення організації обліку короткострокової дебіторської заборгованості на підприємстві / А.П. Макаренко, Д.В. Ахмедова // Матеріали ХХІІ Науково-технічної конференції студентів, аспірантів і викладачів в ЗДІА. Економіка та менеджмент. Т. ІV. — Запоріжжя, ЗДІА, 2017. — 165 с.
11. Макаренко А.П. Теоретико-методичні основи та практичні підходи до вдосконалення аудиту лізингових операцій / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. — 2016. — № 6. — С. 164—171.
12. Меліхова Т.О. Документування обліку розрахунків з покупцями з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, К.О. Новосьолова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. праць. — Запоріжжя: ЗДІА, 2011. — Вип. 1. — С. 124—128.
13. Меліхова Т.О. Концептуальні основи визначення дебіторської заборгованості / Т.О. Меліхова, Д. Мась // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Полтава: ПДАА. — 2015. — Вип. 1 (10). — С. 189—196.
14. Меліхова Т.О. Сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості / Т.О. Меліхова, Д.А. Мась // Соціально-економічний розвиток / Матеріали ХХХІІ Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 18—19 січня 2016 р. — Т. 2. — Київ: Науково-видавничий центр "Лабораторія думки", 2016. — С. 22—23.
15. Меліхова Т.О. Розробка системи знаків виявлених помилок для удосконалення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками / Т.О. Меліхова, Т.В. Алексютіна // Економічний форум. — Луцьк: ЛНТУ, 2013. — С. 391—396.
16. Меліхова Т.О. Документування обліку розрахунків з постачальниками з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства / Т.О. Меліхова // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2011. — № 6. — С. 166—169.
17. Меліхова Т.О. Удосконалення документального забезпечення аудиту розрахунків з підзвітними особами з метою якісного проведення перевірки / Т.О. Меліхова, К.О. Новосьолова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / УАБС НБУ. — Суми, 2013. — Вип. 36. — С. 108—116.
18. Огійчук М.Ф. Аудит: навч. посібник / М.Ф. Огійчук, І.Т. Новіков, І.І. Рагуліна. — К.: Алерта, 2016. — 752 с.
19. Подмешальська Ю.В. Удосконалення оцінки якості внутрішнього контролю на підприємстві / Ю.В. Подмешальська // Економічний вісник ЗДІА: збірник наукових праць. — Запоріжжя, 2012. — № 2. — С. 106—114.
20. Теорія і практика документування в обліку і аудиті. Ч. 2: навч.-метод. посібник / А.П. Макаренко, О.М. Панченко, А.В. Таратута, Т.О. Меліхова, Л.А. Птіцина; ЗДІА. — Запоріжжя: ЗДІА, 2011. — 127 с.
21. Ткач А.А. Розвиток інституту інформаційної безпеки підприємства на основі раціонального документування обліку розрахунків з покупцями / А.А. Ткач, Т.О. Меліхова // Інституціональний вектор економічного розвитку. — Мелітополь, 2012. — № 5 (1). — С. 7—12.

References:

1. Beskosta, G.M. (2013), Development of a conceptual framework for quality control of audit of receivables, *Effective economy*, vol. 9.
2. Butynets', F.F. (2003), *Audyt: stan i tendentsii rozvytku v Ukraini ta sviti* [Audit: state and development trends in Ukraine and abroad], ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.
3. Kulakovska, L.P. and Picha Yu.V. (2004), *Organizatsiya I metodyka audytu* [Organization and method of audit], Karavela, Lviv, Ukraine.
4. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O and Beskosta, G.M. (2015), *Audyt* [Audit], ZDIA, Zaporozhye, Ukraine.
5. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O and Podmeshalska, Yu. V. (2016), *Zvitnist' pidpryyemstva* [Enterprise reporting], ZDIA, Zaporozhye, Ukraine.
6. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O and Beskosta, G.M. (2015), *Organizatsiya I metodyka audytu* [Organization and method of audit], ZDIA, Zaporozhye, Ukraine.
7. Makarenko, A.P. and Kuzmenko, I.V. (2015), "Development of the program of audit of receivables as a means of improving the efficiency of the enterprise", *Scientific Papers of the Poltava State Agrarian Academy*, vol. 1 (10), pp. 53—60.
8. Makarenko, A.P. and Kuzmenko, I.V. (2016), "Disclosure of the concept of accounts receivable", *Socialno-ekonomichnyy rozvytok* [Socio-economic development], *Materialy XXXIII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* [Materials of the XXXIII International Scientific and Practical Conference], Scientific and Publishing Center "Laboratory of Thought", Kyiv, Ukraine, January 18—19, pp. 13—14.
9. Makarenko, A.P. and Kabanen, D.S. (2014), "Improvement of methodical approaches to audit of financial results of the enterprise", *Scientific Papers of the Poltava State Agrarian Academy*, vol. 1 (8), pp. 88—95.
10. Makarenko, A.P. and Akhmiedova, D.V. (2017), "Improving the organization of accounting for short-term receivables at the enterprise", *Materialy XXII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi studentiv, aspirantiv i vykladachiv v ZDIA* [Materials of XXII Scientific and Technical Conference of Students, Post-graduates and Teachers at ZDIA], *Ekonomika ta menedzment* [Economics and Management], ZDIA, Zaporizhia, Ukraine, p. 165.
11. Makarenko, A.P. and Melikhova, T.O (2016), "Theoretical and methodical foundations and practical approaches to improving the audit of leasing operations", *Economic herald Zaporizhia State Engineering Academy*, vol. 6, pp. 164—171.
12. Melikhova, T.O. and Novoselova, K. O. (2011), "Documenting the accounting of settlements with buyers in order to strengthen the information security of the enterprise", *Economic herald Zaporizhia State Engineering Academy*, vol. 1, pp. 124—128.
13. Melikhova, T.O. and Mas, D. A. (2015), "Conceptual basis for determining receivables", *Scientific Papers of the Poltava State Agrarian Academy*, vol. 1 (10), pp. 189—196.
14. Melikhova, T.O. and Mas, D. A. (2016), "Modern accounting problems of accounts receivable", *Socialno-ekonomichnyy rozvytok* [Socio-economic development], *Materialy XXXIII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* [Materials of the XXXIII International Scientific and Practical Conference], Scientific and Publishing Center "Laboratory of Thought", Kyiv, Ukraine, January 18—19, pp. 22—23.
15. Melikhova, T.O. and Aleksyutina, T. V. (2013), "Development of the system of signs of detected errors to improve the audit of payments with suppliers and contractors", *Economic forum*, Lutsk, pp. 391—396.
16. Melikhova, T.O. (2011), "Documentation of accounting calculations with suppliers in order to strengthen the information security of the enterprise", *State and regions*, vol. 6, pp. 166—169.
17. Melikhova T.O. and Novoselova, K.O. (2012), *Udoskonalennya dokumental'noho zabezpechennya audytu rozrakhunkiv z pidzvitnyimi osobamy z metoyu yakisnoho provedennya perevirky* [Improvement of documentary audit of payments with accountable persons for the purpose of qualitative verification], UAB NBU, Sumy, Ukraine.
18. Ohiychuk, M. F. Novikov, I.T. and Ragulina, I. I. (2012). *Audyt* [Audit], Alerta, Kyiv, Ukraine.
19. Podmeshalska, Yu. V. (2012), "Improving the assessment of the quality of internal control at the enterprise", *Economic herald Zaporizhia State Engineering Academy*, vol. 2, pp. 106—114.
20. Makarenko, A.P. Panchenko, O. M. Taratuta, L. V. Melikhova, T.O. and Ptitsina, L. A. (2011), "The theory and practice of documenting in accounting and audit", Part 2, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
21. Tkach, A. A. and Melikhova, T.O. (2012), "Development of the Institute of Information Security of the enterprise on the basis of rational document accounting of payments with buyers", *Institutional vector of economic development*, vol. 5 (1), pp. 7—12.

Стаття надійшла до редакції 25.12.2017 р.